

ԱզուրաՏԻ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 17 - 25 2014 թ. ԹՖՎ 24 (2046)

ՏԱՄՈՒՐՅԱ ՁԵՐԱ ՀՐԱՄԱՆԱԿՈՒՄ Է 1951 թ. ԳԻՆԸ 120 ԴՐԱՄ

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻՒՄ

Կառավարությունում, վարչապետ Յովիկ Աբրահամյանի գլխավորությամբ, դեղի է ունեցել «Հայաստանում գյուղական տարածքների բնտեսական զարգացման հիմնադրամի» (FREDA) հոգաբարձուների խորհրդի հերթական նիստը: Օրակարգի շրջանակում քննարկվել և հաստատվել է Հայաստանում գյուղական տարածքների զարգացման հիմնադրամի 2013 թվականի, ինչպես նաև՝ բյուջեի կափարողականի և տարեկան աշխատանքային ծրագրով նախադասված միջոցառումների իրականացման հաշվեդրությունը:

Նիստում քննարկվել է նաև հիմնադրամի կանոնադրության մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կափարելու հարցը: Անդրադարձ է եղել հիմնադրամի զարգացման հետագա հեռանկարներին և ներկայացվել մի քանի ուղղություններ: Խորհրդի անդամները հանդես են եկել տարբեր առաջարկություններով:

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԼՈՒԾԱՆ ՓՈՒԽՈՒՄ ԵՆ

Վերջերս ՀՀ փոխվարչապետ, տարածքային կառավարման նախարար Արմեն Գևորգյանն այցելեց Արագածոտնի մարզ: Փոխվարչապետը նախ եղավ Ծաղկահովիտ համայնքում, մարզպետ Ս. Սահակյանի, համայնքապետի և քաղաքաշինության նախարարության պատասխանատուների ուղեկցությամբ ծանոթացավ պետական բյուջեի միջոցներով վերակառուցված բազմաբնակարան շենքի պայմաններին:

Պետքություն հավակացված 676 մլն դրամով համայնքում վերակառուցվել է ծիրակացի փողոցի թիվ 5 շենքը՝ երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մասցած ընդանիքների բնակարանային խնդիրների լուծման նպատակով: Եվս 20 մլն դրամ հավակացվել է շենքի քեռուցման և գազի ֆիկացման համար: Փոխվարչապետը դեղում պատասխանատուների հետ քննարկեց շենքի գերսինկական վիճակի, կափարված աշխատանքների որակի, բնակարանների բաշխմանը վերաբերող հարցեր:

Այսուհետև փոխվարչապետն այցելեց Աշտարակ քաղաք, որտեղ ծանոթացավ Համաշխարհային բանկի աշակերտայամբ իրականացվող «Համայնքային ջրամակարարման ծրագրի» շրջանակում կափարվող աշխատանքների ընթացքին: Ծրագրի «Աշտարակ քաղաքի և հարակից ջրու գյուղերի ջրամակարարման համակարգերի վերակառուցման» բաղադրիչով ջրամակարարման համակարգերը բարելավվում են՝ Աշտարակ, Օհանավան, Կարբի, Մուղնի և Սասունիկ համայնքներում: Ջաղաքում կափարվում են պողպակայանի վերակառուցման, ներթաղամասային ջրագծերի, անհատական բների համար մուլտիպլիքերի կառուցման, ջրաչափական հորերի տեղադրման աշխատանքներ:

Փոխվարչապետը կարևորեց աշխատանքների որակով իրականացումը, պատասխանատուներին հորդորեց, որ մատակարարվող ջրի որակի հետ կապահանջներ չեն կառավարության:

ՄԺ-ԵՐՈՒՄ

ԸՆԹԱՅՔԻ ՄԵԶ Է

Արարափի մարզում ընթացքի մեջ են խաղողի մթերման աշխատանքները, արդեն մթերկվել է 44 հազար գոտնա բերք: ՀՀ գյուղականության նախարար Սերգո Կարապետյանն այցելել է Արարափի մարզում ընկերությունների (ԶՕԸ) ղեկավարներին ներկայացրեց ՏԿՆ Զքային բնտեսության պետական կոմիտեի նորանշանակ նախագահ Վահե Յակոբյանին: Քննարկեցին նաև ոռոգման տարեշրջանի ընթացքի հետ կապված հարցեր: Փոխվարչապետը վստահություն հայտնեց, որ կոմիտեի նորանշանակ ղեկավարն իր փորձն ու գիրելիքները կուրդին՝ համակարգի ընկերությունների հետ համապետ ուժերով ուղրուում նոր հաջողություններ արձանագրելու համար:

Մարզում նախարարը շրջայց է կափարել Երևանի կոնյակի գործարանի Այգավանի մասնաճյուղում, Դալարի «Արեգակ» կոնյակի գործարանում, ինչպես նաև՝ «Վերի Ալկո», «Ավշարի գինու գործարան», «Արարափի գինու գործարան», Տափերականի «Ա.Կ.Զ.» և «Արտաշավ Վինկոն» ընկերություններում:

ՀՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԾԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆ Է ԼԻՆԵԼՈՒ

ՀՀ գյուղականության նախարար Սերգո Կարապետյանն ընդունել է Արժույթի միջազգային հիմնադրամի (ԱՄՀ) հայաստանյան առաքելության ղեկավար Մարկ Յորժոնի գլխավորած պատվիրակությանը: Հանդիպման նպատակն էր՝ ծանոթանալ Հայաստանի գյուղականության բնագավառի առկա իրավիճակին, վերջին դարիներին ոլորտում գրանցված զարգացումը զարգացնելու համար:

Ողջունելով հյուրերին և գոհունակությամբ նշելով հիմնադրամի հետ Հայաստանի արդյունավետ աշխատանքը՝ ներկայացրել է ոլորտի ներկա վիճակը: Ս. Կարապետյանը նշել է, որ ՀՀ կառավարության շանքերը հիմնականում ուղղված են՝ բարձրացնելու պարենային ապահովությունը, ավելացնելու գյուղականության մեջ մասնակիությունը, հողերի արդյունավետ օգտագործումը, ժամանակակից գերնույնակաների կիրառումը, դնդեսավարման նոր ձևերի ներդրումը և այլն:

«Ներկա պայմաններում զարգացած գյուղականությունը ունենալը պետքությունների կարևորագույն խնդիրներից է, և այս ուղղությամբ ՀՀ կառավարության իրականացրած նպատակային ծրագրերի արդյունքում հնարավոր է եղել վերջին դարին գարիներին պահովել քննության աճի բարձր ցուցանիշներ», - նշել է նախարար Սերգո Կարապետյանը:

Նախարարը նշել է, որ ներկայում հանրապետությունում մեծածավալ աշխատանքներ են իրականացվում թե՝ բուսաբուծության, թե՝ անսամբառության ուղղված գյուղականության ապահովությունը, ինչպես նաև բերքագույնության և մեթերագույնության բարձրացման ուղղությամբ, հիմնվում են խաղողի և պրոցեսուացիոն այգերությունների հարցերը, հավուր ուշադրությունը տարածվում է դարձվում բնիմային գործիքների առաջնային դաշտում, կառուցվում են նոր ջերմոցային գնդերություններ, սպանդանուցներ ու վերամշակող արդյունաբերական ձեռնարկություններ:

2

ԽՈՂՀՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ԶՐԻ ԱՆՀՐԱԺԵՏԸ ԾԱՎԱԼՆԵՐ

Տարածքային կառավարման նախարարությունում օրերս կայացած խորհրդակցության ընթացքում ՀՀ փոխվարչապետը, տարածքային կառավարման նախարար Արմեն Գևորգյանը ջրառ և ջրօգուագործողների ընկերությունների (ԶՕԸ) ղեկավարներին ներկայացրեց ՏԿՆ Զքային բնտեսության պետական կոմիտեի նորանշանակ նախագահ Վահե Յակոբյանին: Քննարկեցին նաև ոռոգման տարեշրջանի ընթացքի հետ կապված հարցեր: Փոխվարչապետը վստահություն հայտնեց, որ կոմիտեի նորանշանակ ղեկավարն իր փորձն ու գիրելիքները կուրդին՝ համակարգի ընկերությունների հետ համապետ ուժերով ուղրուում նոր հաջողություններ արձանագրելու համար:

Մարդաբանալով ոռոգման շրջանի ընթացքին՝ փոխվարչապետը նկատեց, որ համակարգի համար գարին չափազանց բարդ ու դժվար է: Տարեսկզբին արված՝ սպակացրության վերաբերյալ կանխարիտումներն իրականություն դարձան, և համակարգը սպիտականին լարված աշխատաբեր: «Կցանկանայի արձանագրելու համար ուղղական բավարարել ոռոգման շրի պահանջարկը, ամեն ինչ անել, որպեսզի գյուղացիական գնդերություններ լուրջ վնասներ չկրեն», - նշել է փոխվարչապետը:

Զրի անհրաժեշտ ծավալների ապահովման նպատակով, կառավարությունը, միայն վերջին 2 ամիսներին, լրացրից մոտ 1,5 մլրդ դրամ է հափկացրել՝ պոմպակայանների միջոցով ջուր մղելու նպատակով, սակայն, չնայած դրան, դեֆիցիտ գգացվել է:

Փոխվարչապետը նաև ներկաներին հորդորեց համապատասխան քայլեր ձեռնարկել, որպեսզի ոռոգման տարածքային վերջին օրերին լուրջ խնդիրներ չարձանագրվեն՝ հաշվի առնելով, որ լարված իրավիճակը դեռ

2

1 ◊ **УД-БРУДУ**

ለኢትዮጵያ ህቴዎች

Գործարանների փոխընտերը պեղեկացրել են նախարարին, որ խաղողի մթերման աշխափանքներն ընթանում են կազմակերպված ու բնականոն հունով, առանց դժվարությունների: Ըսկերությունների դեկավարները նշել են, որ մթերումն իրականացվում է՝ համաձայն գյուղացիների հետ կնքված պայմանագրերի, և իրենց պատրաստ են մթերել խաղողագործների արդադրանքի ողջ ծավալը: Տեղեկացնելով, որ, պայմանավորվածության համաձայն, խաղողը գյուղացիներից մթերվում է կիլոգրամը 150 դրամով, նրանք նաև վստահեցրել են, որ մթերված խաղողի դիմաց վճարումները կապարվեն ժամանակին: Նախարարին նաև գեկուցվել է, որ սեպտեմբերի 22-ի դրությամբ, Արարագի մարզում արդեն մթերվել է 44 հազար գոնանա խաղող:

Չնայած այն հանգամանքին, որ հանրապետությունում խաղողի մթերման մեկնարկը սկսվել է սեպտեմբերի 5-ից, սակայն որոշ գործարաններում դեռևս չեն սկսվել մթերման աշխափանքները։ Նախարարը հանձնարարել է Շահումյանի կոնյակի և Այգեզարդի գինու գործարանների ղեկավարներին՝ առաջիկա երկու օրերի ընթացքում, սկսել խաղողի մթերումները։

Նախարարի այցի վերջին կանգառն Ազգեստանի Պոռշյանի կողմակի գործարանն էր, ուր Սերգո Կարապետյանը հորդորել է մթերման սեղոնին աշխատանքներն այնպես կազմակերպել, որպեսզի գործարանն աշխատի շուրջօրյա, առանց ժամային սահմանափակումների, և վճարումներն իրականացվեն ժամանակին: Կանխարգեսվում է, որ ընթացիկ դաշտում մարզում գործող ընկերությունների մթերած խաղողի ծավալները չեն գիշի նախորդ դարձված ցուցանիշներին: Սեպտեմբերի 22-ի դրությամբ, հանրապետությունում արդեն մթերվել է 98 հազար դրամ կուտակում:

1 Հ ՀԱԴՐԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՍՏԱԿՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԸՆՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆ Է ԼԻՆԵԼՈՒ

1 Հ ԱՍՏՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ԶՐԻ ԱՆՀՐԱԺԵՏԸ ԾԱՎԱԼՆԵՐ

պահպանվում է: Նա կարևորեց դարեւերջին համակարգի աշխատանքները բնութագրող դրական մակրոցուցանիշների ապահովումը, ինչն անհրաժեշտ է հաջորդ դարվա բնականոն աշխատանքի համար: Փոխվարչապետը նաև գեղեկություններ ներկայացրեց ռողջման համակարգում իրականացվող և իրականացվելիք՝ Ենթակառուցվածքների վերականգնման և զարգացման ծրագրերի ուղթագրի մասին:

Զրային վնտեսության պետական կոմիտեի նորանշանակ Նախագահին իր հերթին փեղեկացրեց, որ առաջիկայում մարզային այցելությունները է նախադեսում համակարգի ընկերություններ՝ փեղերում աշխատանքներին և առկա հնույթին ծանրության ու խաստակության մասին:

Այսուհետք ջրառ և ջրօգդագործողների ընկերությունների ղեկավարները Ներկայացրին ընթացիկ վիճակն ու առկա խնդիրները: Փոխվարչապետը հանձնարարեց, որպեսզի կոմիտեի ղեկավարությունը մարզպետանների և ԶՕԸ-երի պատասխանաբառուների հետ քննարկի աշխատանքները անհրաժեշտ լինեն աշխատանքական պահուման հետ կապված խնդիրները: Խորհրդակցությանը քննարկվեցին նաև աշխատանքային և ընթացիկ այլ հարցեր:

ԾՐԱԳԻՐ

ԾՐԱԳՐԵՐԸ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՓՈՒԼՈՒՄ ԵՆ

ՀՅ Վարածքային կառավարման նախարարությունում *Տարածքային կառավարման, Աշխարհականքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունների, ՍՎԿ-ի անկանոնական հիմնադրամի* (ՅՈՒՆԻՄԵՖ) հայաստանյան գրասենյակի և հանրապետության վասը համայնքների միջև սպորագրվեց փոխըմբռնման հուշագիր՝ *Լուսու, Տավուշի, Շիրակի և Գեղարքունիքի մարզերի համայնքներում սոցիալական ներածության իրականացման նպատակով:* Ծրագիրը նաև կառավարության՝ սկզբանական ժառանգությունների համակարգի ներդրման քաղաքացիության վերականգնում:

**ՍԱԿ-ի մանկական հիմնադրամի հայաստանյան ներկայացուցիչ ՀՅՆԻՐԵՎ
Աիրենսը նշեց, որ ծրագրերի ընդունությունը կատարվել է՝ հաշվի առնելով դեղական ինքնակառավարման մարմինների, քաղաքացիական հասարակության և ծառայություն մարդու մարմինների կողմից նախանշված առաջնահերթությունները: «ՅՈՒՆԻՄԵՖ»-ն աջակցում է ՏԻՄ-երին՝ սոցիալական ապահովության և երեխաների բարեկեցության գործում ակտիվ մասնակցության համար:**

Հուշագրով, Ընդիանուր առմամբ, համայնքային փաստ է Նըթածրագրերի համար, 100 հազար Եվրոյի դրամաշնորհային միջոցներ կհարկացվեն, որոնք կդառնան Եվրամիության և «ՅՈՒՆԻՄԵՖ»-ի կողմից ֆինանսավորվող «Հայաստանում աշխատանքային միգրացիային սոցիալական արձագանք» ծրագրի բաղկացուցիչ մասը:

Ի ԵՊԱՍ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ՇԱՐԳԱԿԺՄԱՆ

2014 թվականի սեպտեմբերի 10-ին, Հայաստանի ԱՄՆ շրջանավարդների ասցիացիայի գրասենյակում, ՀԵԿԱ (Հայաստանի երիտասարդ կանանց ասոցիացիա) նախագահ Լիլիթ Ասարյանը ներկայացրեց կազմակերպության ծրագիրը, որն արժանացել է ԱՄՆ Պետղեպարտամենտի «Alumni Engagement Innovation Fund 2014»-ի ֆինանսավորմանը:

Ծրագիրը կոչված է՝ բարձրացնել Լոռու մարզի թվով չորս համայնքներում կանանց գբաղվածության ասփիճանը, պայանական կայուն եկամուգներով։ Նախ՝ Լիլիթ Ասաբյանը ներկայացրեց այն հիմնախնդիրները, որոնք առաջ բերեցին ծրագրի գաղափարը. խոսքը՝ դժվար շրջանում կանանց գբաղվածության խիստ ցածր մակարդակի մասին է. Նրանց հիմնական եկամբարեր գբաղմունքն այն է, որ ամռանը հարապիուղներ են հավաքում անդառներում և սահմանափակվում դրանց սեզոնային վաճառքով, ինչը միտում չունի վերածվելու կայուն եկամբի աղյուրին։ Այդ պատճառով, ծրագիրն առաջարկում է Լոռու մարզի այս չորս համայնքների կանանց համակարգել հարապիուղներ հավաքելու գործընթացը, սառեցնել կամ վերամշակել հարապիուղները, իսկ խորապույտ երը (դադա, երիցուկ, ուրց)՝ չորացնել, որը սեզոնային առևտուրը կվերածի որոշակի բիզնեսի և, այս պարագայում վաճառքողներն իրենք արդեն կարող են թելադրել ապրանքի գները։ Այս ամենի համար նախափեսվում է մեծ աջակցություն՝ ինչպես ֆինանսական, այնպես էլ՝ կրթական։

ՀԵԿԱՆ ունի փառապրոներ կազմակերպելու մեծ փորձ և բոլոր ուժերով կսպասի ծրագրին: Գարնանը, արդեն հսկակ արդյունքներ սփանալուց հետո, ողջ գործընթացը կփոխանցվի կանանց, սակայն, անգամ ծրագրի ֆինանսավորման ավարտից հետո, այդ կանայք կընդգրկվեն ՀԵԿԱ ցանցի մեջ, կշարունակեն շփումը, փորձի փոխանակումը, փոխօգնությունը: Այժմ ծրագիրը գրնվում է նախնական փուլում, որը ներառում է կամավորների հավաքագրում և սեմինարներ:

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՏՐԱՏՎՈՒՄ ԵՆ ՀԱՌԱՅԻ

Ըստ ՀՅ գյուղավնդեսության նախարարության դիմակալների՝ ընթացիկ գարում կկուրակվեն խոփի բավարար պաշարներ: Մրգավախությունը, որ 2014 թվականին հանրապետությունում, նախորդ գարզա համեմարտությամբ, կկուրակվի ավելի քիչ քանակությամբ խոփ, անհիմն է, քանի որ առկա են հուսալի նախադրյալներ՝ անցած գարզա համեմարտությամբ ավելի շատ խոփ կուրակելու համար:

Ավելին, Ներկայումս սկսվել է խոփի կուտակման աշխատանքների եռուն շրջանը: Վերլուծությունները ցույց են դրակիս, որ նախորդ գրաբանույն ժամանակահարվածի համեմապությամբ, ընթացիկ գրաբում կուտակվել է ավելի շատ խոփ, իսկ ծղոփի առկա պաշարներն ավելի քան 10 %-ով գերազանցում են նախորդ տարվա գուցանիշը:

Հարկ է նշել, որ այս տարի որոշ դաշտավայրերի վրա կատարվել է սակավ խորածածկույթ, մինչդեռ ցանովի կերային մշակաբույսերի ցանքադաշտածույթուններից սպացվել է առավ բերք: Թեև կերերի կուտակման աշխատանքները դեռևս ընթացքի մեջ են, սակայն համբապետության ֆերմերների գերակշիռ մասն արդեն իսկ կուտակել է կենդանիների ձմեռացման համար անհրաժեշտ կոպիկ կերերի զգալի մասը: Ի դեպք, 2014 թվականի հունվարի 1-ի դրույթամբ, Նախորդ դաշտավայրի գլխաքանակը՝ 16.6 հազարով, այդ թվին՝ կովերի գլխաքանակը՝ 6.3 հազարով, իսկ ոչխարներինն ու այծերինը՝ 42.9 հազարով: Ավելացած գլխաքանակի համար ընթացիկ դաշտավայրի անհրաժեշտ կլինի, նախորդ դաշտավայրի գլխաքանակը՝ 45.6 հազար դրույթուն ավել խոր, մինչդեռ վերլուծությունները ցույց են տալիս, որ Նախորդ դաշտավայրի անհրաժեշտ կլինի գլխաքանակը այս դաշտի վրա 60.0 հազար դրույթուն ավել խոր:

ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԻՏԱԼԻԿԱՆ ՊԱՆՐԱՏԵՍԱԿՆԵՐԻ ԸՐԵՐՁԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

«Մոցարելլա», «Մոցարելլա պիցայի համար» և թարմ աղցանների մեջ օգտագործվող «Մոցարելլա ֆրեշ» պանրաբեսակների արդարությունում մասնագիրացած «Դիլի» ՍՊԸ գլխավոր փնորեն Ասդոյի Թամրազյանի գրեթե կացմաքացմաք, ներքին շուկայի պահանջարկի պահովումից հետո, իրենց յուրաքանչակ արդարանքը կառաքվի Մուսկավ:

Պանրաբեսակների հիմնական գնորդներն առաջմարդերկրյա հյուրերն են, միջազգային կազմակերպություններն ու ռեստորանները: Ընթացիկ փարում, նախորդ փարվա նույն ժամանակահավաքի համեմաբությամբ, բարձրարժեք պանրաբեսակների վաճառքը կրնագրվել է, ինչն, ըստ ընկերության գլխավոր փնորեն Ասդոյի Թամրազյանի, պայմանավորված է Հայաստան այցելած հյուրերի թվաքանակի կրնագրմամբ: Կափարված դիմարկումները ցույց են տալիս, որ սպառողների շրջանում լայն պահանջարկ է վայելում նաև «Պանիր հայկական» պանրաբեսակը: Ըստ նախնական պայմանավորվածության, հիմնական սպառողներից մեկն էլ լինելու է Դիլիջանի նորաբաց միջազգային դպրոցի հանրույթը: «Ինչ վերաբերում է

թից», - ասում է Ասդոյի թամրազյանը:

«Դիլի» ագրոարդյունաբերական համակարգը հիմնադրվել է 2005 թ., Հայաստան աշխարհի բնության ամենաչընադարձ անկյուններից մեկում՝ Դիլիջանում: Դիմնադիր-նախագահ Աշոտ Թամրազյանը նպատակադրվել էր արդարությունը և Հայաստանի ու արդարամանյան շուկաներում իրացնել միջազգային չափանիշներին համապատասխանող, բնապահպանորեն մաքուր գյուղմթերք: Այդ նպատակով կառուցվեցին ժամանակակից տեխնոլոգիաներով հագեցած անասնապահական ֆերմաներ, գերմանիայից ներկրվեցին բարձր կատարվություն ունեցող «ՀՎիշ» և «սիմենթալ» ցեղի բուհմային կույտը: Արդյունավետ մենեսամենթի շնորհիվ, ողջ փարվա ընթացքում, կազմակերպվեց կաթի մշղական արդարություն: Իսկ նիւթահայից ներկրված և իրալացի մասնագետների մասնակցությամբ գործարկված կաթի վերամշակման գործարանը և «Մոցարելլա» գլխակի պանիրի արդարական սարքավորումները հնարավորություն ընձեռեցին կազմակերպել արդարությունը: Տարիների ընթացքում ընկերությունն ընդլայնել է արդարությունը գյուղմթերքի գլխականին և զարգացրել բուհմային անասնաբուծությունը:

Զնայած մեծ է բարձրորակ պանրաբեսակների նկարմամբ պահանջարկը, այնուամենայիվ, ըստ գործադիր փնորենի, արդարական հզորությունները օրեցօր կրնագրվում են: Դրա հետևանքով կրնագրվել է նաև աշխագողների թվաքանակը՝ 48-ից հասնելով 13-ի: Պատճառը՝ Ասդոյի Թամրազյանի կարծիքով՝ ընթացիկ փարվա բնակլիմայական անբարենպաստ պայմանների հետևանքով ստեղծված խոփի պակասն է: Իսկ ներկրված անասնակերերը բավականին թանկ են: «Յանքներին, ապա դրանք բավականին բարձր են, քանի որ պանրաբեսակները պատրաստվում են անարաբ կա-

կալի կլիներ, որպեսզի անասնակերի ներկրումն իրականացնեն ոչ թե անհափները, այլ այն Հայաստան

հասցեր պետքական խողովակներով և ֆերմերներին վաճառվեին ավելի նպաստավոր գներով»,- ասում է փիկին թամրազյանը, ապա հավելում, որ գյուղագիտեսությանը դրվող վարկերի գոկոսադրույթն էլ բավականին բարձր է: «Այլ երկրներում այն ընդամենը 3-4 % է կազմում, և դա նորմալ է: Եթե ցանկանում են աշակել գյուղագիտեսությանը, ապա գոկոսադրույթները պետք է ցածր լինեն: Իսկ մեր արածը առաջմ գույք հայրենասիրական աշխագույք է»,- իր միտքը եզրափակում է գլխավոր փնորենը:

Ինչ վերաբերվում է աշխագույքի կրնագրմանը, ապա դիմին թամրազյանը նշեց, որ իրենք ցավով են դիմում այդ քայլին, քանի որ Դիլիջանի և, մասնավորապես՝ Շամախյան թաղամասի (որտեղ գտնվում է ագրոարդյունաբերական համալիրը), բնակչության սոցիալական վիճակը վագի է, քանի որ քաղաքում աշխագույքական հագեցած է, իսկ նոր աշխագույքը՝ չկան: Այնուամենայիվ, նա հույս հայդնեց, որ ընկերության նոր ծրագրերի իրականացումը կնպաստի շահութաբերության բարձրացմանը:

Նոր ծրագրերի շրջանակում, կաթի արդարամասը շուտով կվերազինվի նոր սարքավորումներով, իսկ Ռուսաստանի Դաշնության պահանջարկը բավարարելու նպատակով կիզորացվի «Մոցարելլայի» հոսքագիծը: Անշուշտ, առողջարանային Դիլիջանում օրեցօր մեծանում է բնապահպանորեն մաքուր, իրալական բարձրորակ պանրաբեսակների նկարմամբ պահանջարկը:

Նելլի Սահակյան

գներին, ապա դրանք բավականին բարձր են, քանի որ պանրաբեսակները պատրաստվում են անարաբ կա-

կալի կլիներ, որպեսզի անասնակերի ներկրումն իրականացնեն ոչ թե անհափները, այլ այն Հայաստան

ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ

ԳՅՈՒՂԻ ՏՈՆԸ

Սեպտեմբերի 13-ը Տավուշի մարզի գոշ գյուղի համար այսուհետ կմսա որպես առանձնահավորուկ օր: Դեռևս անցած տարվա նույն օրը, երբ գյուղի գավակ, /այժմ ռուսաստանակ/ ճանաչված գործարար ու բարերար Անդոն Մեհրաբյանի նախաձեռնությամբ նշանավոր Գոշավանքի բակում հանդիսավորությամբ բացվեց միջնադարի հանճարեղ միքածող, օրենսդիր ու առակագիր Մշիթյան Գոշի բրոնզադույլը, այս անգամ օրը նշանավորվելու է գյուղի համար մի կարևոր իրադարձությամբ: Խոսքմանը հավաքարիմ, այս անգամ Գոշի օրը նշանավորվեց Հայրենական մեծ պատերազմում գոհիված գոշեցիների հիշագույքին կառուցված հուշարձանի հանդիսավոր բացմամբ: Արարողությունը մի գեղեցիկ է:

Գոշը մարզի միակ գյուղն էր, որ չուներ Տեծ հայրենականում գոհիված հայրենակիցներին նվիրված հուշարձան: Այս անգամ հուշարձանի կառուցման հովանավորությունն իր վրա էր վերցրել բարերար Շենքիկ Զաքարյանը: Միջոցառումը սկսվեց պատերազմում գոհիված գոշեցիների համար հոգեհանգստի կարգով: Արարողությունը գլխավորեց Տավուշի թեմի առաջնորդ Տեր Եղանիկ Արքայի կողմանը: Այնուհետև գլխի ունեցավ հուշարձանի հանդիսավոր բացումը:

Գյուղի բնակչության անունից ներկաներին ողջունեց և իր մեծագույն երախտագիտությունը հայդնեց համայնքի կարգավար Գևորգ Ամիրիսանյանը: Դիլիջան օրը եզրափակվեց Խչանի «Փյունիկ» պարային համույթի գեղեցիկ կարգարումներով, երգ ու ասմունքով:

**ԴԱԾԱՅԻՆ
ՖԵՐՄԵՐԱՅԻՆ ԴՊՐՈՅՑ՝
ԳՎՐԳԱՌ ՀԱՍԱՅՆՔՈՒՄ**

Լոռու մարզի Սպահանավանի գարանաշաշաքանի Գարգառ համայնքի բնակչությունը, համայնքի ղեկավարն ու անձնակազմն արդեն մեկ անգամ չէ, որ դրսկորում են իրենց բարեխիղ աշխագույքն ու վայելում են դիմում այդ քայլին, քանի որ Դիլիջանի և, մասնավորապես՝ Շամախյան թաղամասի (որտեղ գտնվում է ագրոարդյունաբերական համալիրը), բնակչության սոցիալական վիճակը վագի է, քանի որ քաղաքում աշխագույքական հագեցած է, իսկ նոր աշխագույքը՝ չկան: Այնուամենայիվ, նա հույս հայդնեց, որ ընկերության նոր ծրագրերի իրականացումը կնպաստի շահութաբերության բարձրացմանը:

Տավուշի մարզ

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՅ գյուղագնդիկեսության Նախարար Սերգո Կարապետյանն աշխատանքային այցով Վայոց ձորի մարզում էր: Նախարարը մարզպետ Էղգար Ղազարյանի հրավերով մասնակցել է մարզխորհրդի նիստին. քննարկվել են ոլորտում առկա խնդիրները, վերջին երեք փարիների ծեռքբերումներն ու առաջիկա անելիքները: Գյուղագնդիկեսության և բնապահպանության վարչության պետ Մարտիր Ներսիսյանը գեկուցել է մարզում գյուղագնդիկեսության ներկա վիճակի և հրականացվող աշխատանքների մասին:

«Սարգում Մշակվում է հողերի ընդամենը 28.9 % -ը և Ներկայում Վարդելահողերի օգտագործման մակարդակով մարզը զբաղեցնում է 10-րդ տեղը: Պետական աջակցության ծրագրերի շնորհիվ վարդելահողերի նպատակային օգտագործման մակարդակը հանրապետությունում վերջին տարիներին չականորեն բարձրացել է՝ 63%-ից հասնելով մինչև 74%: Անհրաժեշտ է համապատասխան քայլեր ձեռնարկել Կայոց ձորի մարզում այս ցուցանիշները բարձրացնելու ուղղությամբ»,- իր ելույթում նշել է Սերգո Կարա-

պետյանու:

ՏԵՂԵԿԱԳՆԵԼՈՎ որ ՀՅ Նախագահի հանձնարարությամբ պետական աջակցության ծրագրի շրջանակներում գյուղացիներին մարտչելի պայմաններով գրամադրվում են սերմացուներ, պարարտանելութեր, դիզելային վառելանյութ, ինչպես նաև գյուղագնդեսական վարկեր՝ Նախարարը հավասարացրել է, որ այս ծրագիրը հաջորդ դարի նույնական կարունակմի:

Նիսփի ընթացքում մասնակիցները ներկայացրել են նաև իրենց մրտահոգող խնդիրները, որոնց մեջ մասը վերաբերում էր գյուղապնդեսական տեխնիկայի մաշվածությանն ու փոքր վերամշակող ընկերությունների սպեցիալիզացիայի մեջ ընթացքի մեջ է «Համայնքների գյուղապնդեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության» (CARMAC) ծրագիրը, որի իրականացման շնորհիվ ծրագրում ընդգրկված մարզերում լուրջ հաջողություններ են գրանցվել: Հաջողորդ փարի հանրապետությունում կմեկնարկի CARMAC երկրորդ ծրագիրը, որի մեջ նախադասավորում է ընդգրկել նաև Կայոց ձորի մարզը, - նշել է Սերգո Կարապետյանը, հավելելով, որ ծրագրի իրականացումը հնարավորություն կիրա լուծում դառն որոշ խնդիրներին:

«Համայնքների գյուղապնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության» ծրագրի նպատակն է՝ արդիավայրերի և անասնապահական համակարգերի արդարողականության բարելավումը ու շարունակական պահպանումը նպատակային համայնքներում, ինչպես նաև ընդրված անասնապահական և բարձրաժեք ագրոպարենային արժեշողթաների արդարանքի շուկայահանման ավելացումը։ Նախարարը փեղեկացրել է, որ ծրագրի շրջանա-

ԽԱՂՈՂԻ ԱՅԳԻՆԵՐԻ ԴԻՏԱՐԿՈՒՄ

Կում համայնքներում կիրականացվեն նաև արոդուների ջրարբախցման աշխատանքներ, կսփեղծվեն փոքր վերամշակող ընկերություններ:

Վայոց ձորում վարելահողերի օգտագործման մակարդակը բարձրացնելու նպատակով, Նիստին որոշում է Կայացվել միջոցներ ձեռնարկել՝ մարզում վարելահողերի փարածքները 1000 հեկտարով ավելացնելու ուղղությամբ։ Այսուհետև նախարարն ուղարկել է դեպի Արենի համայնք, որի գյուղակնիւթեայն գերակա ուղղություններն են խաղողագործությունն ու գինեգործությունը։ Սերգո Կարապետյանը շրջել է համայնքի խաղողի այգիներում, որոնց ընդիանուր ցանքափարածությունները կազմում են 113 հեկտար։ Այսինքն նախարարը գրուցել է խաղողագործների հետ, պատասխանել նրանց հուզող հարցերին։ Նախարարն այցելել է նաև 1994 թվականին հիմնադրված «Արենի գինու գործարան» ՓԲԸ։ Ընկերության վճորեն Ռաֆիկ Սիմոնյանը նախարարին դեմքացրել է, որ 2013 թվականին այսգեղ մթերվել է 155 փոննա խաղող, իսկ այս փարի նախափեսվում է մթերել 200 փոննա խաղող։ Ընկերությունը փարեկան արդարում է 200-250 հազար շիշ գինի, որից՝ 75 հազար շիշն արդարանվում է Ռուսասփանի Դաշնություն։ Այս պահին գործարանում ընթանում են վերագինման աշխատանքներ, որոնք ուղղված են՝ արդարություն գինու որակի բարձրացմանն ու ծավալների ավելացմանը։

Նախարարի այցի վերջին կանգառը՝ «Հին Արենի» ՓԲԸ-ում էր: Նախարարը 2րշել է ընկերությունում, հերքել վերազինման աշխատանքներին, այսպես արդադրության ծավալները կազմեն փարեկան 500 հազար 2իշ: Ընկերության ղեկավարը նախարարին գրել է, որ առաջիկա օրերին կսկսն խաղողի մթերումները. այս փարի նախադեսում է մթերել 150 տոննա խաղող:

ՀՐԱՄԱՆ

ԿԱՐԵՎՈՐ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

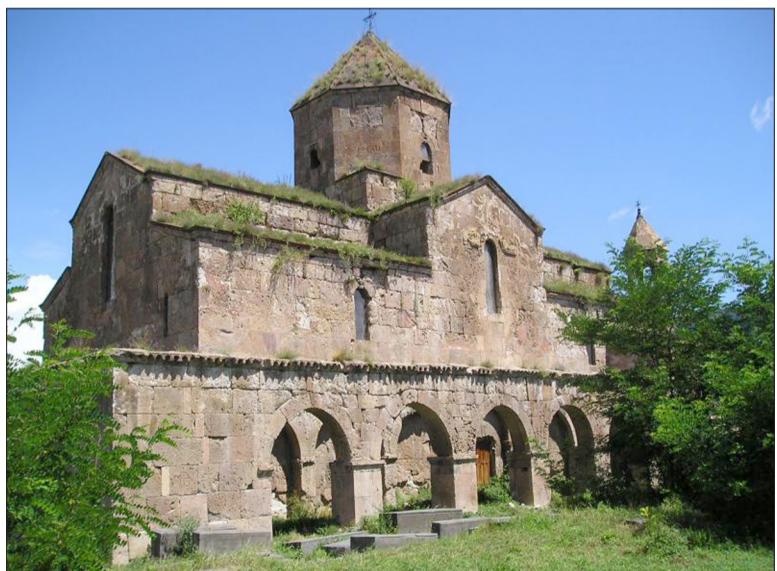
2014 թվականի սեպտեմբերի 23-ին Վայոց ձորի մարզպետարանում փեղի ունեցավ հանդիպում ՀՀ Վայոց ձորի մարզպետ Էդգար Ղազարյանի և «ՕԲՍՖԱՄ» միջազգային բարեգործական կազմակերպության Նայասփանյան գրասենյակի փեղրեն Մարգարիտա Դակոբյանի, ՀՀ ԱԻՆ Վայոց ձորի մարզպային փրկարարական վարչության և ՄԻ շարք համայնքների ղեկավարների մասնակցությամբ: Հանդիպման ընթացքում ընտարկվեցին «ՕԲՍՖԱՄ»-ի «Նպաստում ենք Հարավային Կով-

կասում աղեվների ռիսկերի նկարմամբ համայնք-ների դիմակայությանը» ծրագրի իրականացման կազմակերպական հարցեր:

Նոյն օրը Վայոց ձորի մարզպետարանում դրվագ ունեցավ փոխմշտառնան հուշագրի սփորագրման հանդիսավոր արարողություն։ Հուշագրի սպորագրվեց ՀՀ Վայոց ձորի մարզպետարանի, մարզի Արփի, Արենի, Արփաբույնք, Ագարականոր, Ելփին, Խաչիկ, Չորբագեղ, Սարփիրոս, Չիվա, Գեղափակ համայնքների, «ՕՔՍՖԱՍ»-ի, «Ապավեն համայնքներին» հասարակական կազմակերպության և ՀՀ արդարադատության կողմէ առաջնային պատվավորության Վայոց ձորի մարզային փրկարարական վարչության միջև։

ԱԳՐՈՏՈՒԹԻՒՆ

Սի քանի փարի առաջ Լոռու մարզի Օձուն համայնքի ղեկավարությունը դիմել է գյուղի բնակիչներից Աերգո Դավթյանին՝ հյուրափնտային բիզնեսով զբաղվելու համար։ Ըստ Ս. Դավթյանի, մեծ դեր է խաղացել այն, որ իր կինը՝ Ազնիվ Դավթյանը, օդար լեզուների մասնագետ է, և ավելի հեշտ է շփում արդասահմանցիների հետ։ Արդյունքում ընդանիքը որոշել է գաւառմէն հյուրափնտային բիզնեսով։

«Աստիճանաբար տարօքը իր իրեն սկսեցին այս-»

ԵՐԵ ՆՊԱՏԱԿԸ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՃԵՄԻՆ է

լել, մենք էլ ժամանակի ընթացքում սովորեցինք և սկսեցինք ավելի լավ աշխատել», - հիշում է Սերգոն: Գործի մեկնարկից սկսած՝ հյուրադան սեփականատերը մինչ օրս մասնակցել է մեկ քանիակից ավելի դասընթացների: Սերգո Դավթյանի խոսքով՝ նաև այդ դասընթացներն օգնեցին իմանալ գործի նրբությունների և առանձնահարգությունների մասին: «Միևնույն դուրսադրապորի կողմից երկրորդ անգամ պատվեր տալը կամ միևնույն հյուրի երկրորդ այցելությունը հուշում են, որ մենք որոշակի չափով արդեն կայացել ենք այս ոլորտում», - նշում է նա: Դասընթացներից մեկն էլ՝ 2013 թ. մարգում Հայաստանի ՓՈՁ զարգացման ազգային կենտրոնի մասնագետների անցկացրած հյուրադանային ցանցի զարգացման դասընթացն էր: Բիզնես

գիտելիքի և հմտությունների զարգացման դասընթացին հեվագել է Վարկավորումը: «Կերցրած վարկով դունակ ավելի ենք բարեկարգել, նոր գույք ենք ձեռք բերել: Բայց դեռ չի կարելի ասել, թե ամեն ինչ արել ենք, դեռ նա շար անելիքներ ունի», - 2Ե2փում է գործարարը:

Եփո հավանաբար կմիանա ընտանեկան բիզնեսին: Չնանը և գարնանը բոլիսարու շուրջ հյուրերի համար հետաքրքիր գրույցներ, ազգային նվագարաններով համերգներ են կազմակերպվում: Որպես քայլարավի սիրահար՝ Սերգո Դավթյանը հյուրերի համար կազմակերպում է առողջարարական արշավներ, յոյցելություններ՝ դեպի փարածքի պատմամշակուային հոլշարժաններ: «Գյուղի վերևում կա «Կենդանաբարար» կոչվող մի վայր, որին կան բնական սառնուակ ջրի աղբյուրներ: Հաճախ ճաշի համար անհրաժեշտ սնունդը վերցնում ենք մեզ հետ և ճաշը կազմակերպում հենց բնության գրկում», - նշում է օգունցի որձարար:

ԹԵ ԿՈՆԿՐԵՏ քանի հյուրափուն կա Օճունում, ավթյանը զգիտի, սակայն ասում է՝ որքան շափ լի- են, այդքան մրցակությունը մեծ կլինի, որակի պա- անշարքը բարձր, և յուրաքանչյուր օթևանափոխին աժին ընկնող շուկայի մասնաբաժինը՝ մեծ: Այժմ նա ործակցում է համայնքի 2 հյուրափետի հետ:

ՍԵՐԳՈ ԴԱՎԻԺՅԱՆԸ 2013 թ. դեկտեմբերին անդամակցել է Նորասփեղծ «Հայաստանի հյուրափառերի ենթերացիային»։ Այն միավորում է հանրապետության 35 հյուրափառերի։ Շուրջով ֆեդերացիան կունենա կայքը, իսկ հետագայում այն պարբառավորվ է նշանամերի գիրելիքով, հմտություններով և կապելով, օգտակար ինեւ բոլոր անձնանձներին։

ԿՈՂՊԵՐԱՑԻԱ

**ԿՈՌԵՐԱՏԻՎԻ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՏՆՈՐԵՆԻ, ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԽՈՐՅՈՒ ԵՎ
ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

Կոռպերագիվի գործադիր վնօրենի պարտականությունները

Գործադիր գիտօբենը կամ գլխավոր կառավարիչը կառավարման խորհրդի կողմից վարձված միակ աշխատակիցն է և պատասխանատու է կոռպերաֆիվի առօրյա գործունեության կազմակերպման համար: Գլխավոր գործադիր ղեկավարը պատասխանատվություն է կրում կոռպերաֆիվի նպատակների և առաքելության իրականացման համար: Նա սահմանում է աշխատանքային ավելի կոնկրետ խնդիրներ, որոնք, ի վերջո, հանգեցնում են խորհրդի կողմից սահմանված ավելի լայն աշխատանքային նպատակի իրականացմանը:

Գործադիր վնօրենի կարևոր գործառույթներից է՝ կոռպերափիվի մյուս աշխատակիցներին աշխատանքի ընդունումն ու ղեկավարումը։ Աշխատակիցները պետք է ճիշդ ընկալեն կոռպերափիվի առաջելությունը, շահագրգոռված լինեն կոռպերափիվում աշխատելու և համապատասխան պարագային պարագային առաջելուն։ Նեկավարը պետք է կարողանա ապահովել աշխատակցի աշխատանքի համապատասխանությունը կոռպերափիվի ընդհանուր նպատակներին։ Սակարող է լինել դժվարին և ժամանակաբար գործընթաց։

Մարդկային և ֆիզիկական ռեսուրսների համադրումն առավել նպագակային է դառնում, եթե կոռպերափիվը գործում է սեղոնային շուկայի պայմաններում: Օրինակ՝ գյուղագյուղեսական ներդրանքներ արդարող կոռպերափիվների արդարանքի ամենամեծ պահանջարկը, սովորաբար, լինում է գարնանը, մարկետինգային գործունեություն ծավալող կոռպերափիվներին՝ աշխանոր, իսկ էներգետիկայի ոլորտում՝ առաջատար դաշտում:

Գումար գործող կոռապերադրիվները գործ են ունենում էներգիայի թե՛ սեզոնային, և թե՛ ամենօրյա առավելագույն պահանջարկի հետ: Սեզոնայնությունն ավելացնում է համակարգման թե՛ կարևորությունը, և թե՛ դժվարությունը, քանի որ կոռապերադրիվն անհրաժեշտ են բավկանաչափ ռեսուրսներ, այդ թվում մարդկային, որպեսզի կարողանան առավելագույն պահանջարկի ժամանակամիջոցում բավարարել այն, սակայն կոռապերադրիվն ձեռնապու չէ, որ այդ ռեսուրսներն աշխատեն թերբեռնված սովորական ժամանակահարդարություն:

Ծափ առումներով, կոռապերափիվի կառավարումն ավելի դժվարին խնդիր է, քան Ներդրողի սեփականությունը հանդիսացող որևէ բիզնեսի կառավարումը: Ասվածը հաստափող ցուցանիշներից մեկն այն է, որ կոռապերափիվի նպագակները կարող են այնքան հսկակորեն սահմանված չլինել, որքան՝ բիզնեսի այլ ձևերինը: Ներդրողի սեփականությունը հանդիսացող ընկերություններում, օրինակ՝ որպես նպագակ, սահմանվում է Ներդրողի համար հնարավորինս առավել հափույց ապահովելը: Կոռապերափիվների դեպքում շահույթի առավելագույն քանակին հասնելը հազարդեալ է դառնում գործունեության նպագակ: Ասդամների ցանկությունը նախ՝ իրենց կոռապերափիվի գոյագրելումն ու կոռապերափիվի իրենց կարիքներին շարունակաբար ծառայեցնելն է:

Կոռպէրափիվի կառավարման խորհրդի պարտականությունները

- Οι πρωταρχή ψηφιακές λειτουργίες, και συνεπώς οι ανθρωπολογικές διαδικασίες, που προβλέπονται στην πορεία της επόμενης δεκαετίας, θα γίνονται πιο αποτελεσματικές με την εφαρμογή της νέας τεχνολογίας.
 - Τα πρωταρχικά χαρακτηριστικά της νέας τεχνολογίας, η οποία θα αποτελεί την προστασία της ανθρωπότητας, θα γίνονται πιο αποτελεσματικά με την εφαρμογή της νέας τεχνολογίας.

յուր ժողովին /կարդալ լեկավարության ուղարկած փեղեկարգվության փաթեթը, շարունակաբար պեղեկություններ սպանալ փեղեկագրերից, թերթերի հոդվածներից և վերջին դարեկան հաշվեկվություններից/:

- Անհրաժեշտ փոխառության դեպքում, ճիշդ որոշումներ կայացնելու նպատակով, հետամուսք լինել լրացուցիչ տեղեկաբառության կամ ուսուցումների /օրինակ՝ ֆինանսների գծով ուսուցում/:
 - Ընդունել խորհրդի պատասխանագույներին /նախագահին, փոխնախագահին և այլն/:
 - Վարձել գործադիր գնորդենին կամ գլխավոր կառավարչին և վերահսկել նրա աշխատանքը:
 - Ապահովել հեկավարության կողմից կոռապերագիրի կանոնադրության ու քաղաքականության դրույժը:
 - Գործադիր գնորդենի աշխատանքը չսահմանափակել, այլ թույլ տալ, որ նա կարարի ձեր նախանձված նպատակներին նպաստող աշխատանքները:
 - Կոռապերագիրի կողմից ձեր նկարմամբ առանձնահատուկ վերաբերմունք չակնակալել և չքվեարկել շահերի բախում հարուցող հարցերի օգին:
 - Պատշաճ կերպով ընդունված որոշումները դնել անդամների ավելի լայն շրջանակի քննարկմանն ու հաստատմանը և հետևել որոշումների կարգմանը:
 - Դայթայթել միջոցներ, ուեկավարել վարկերի մարման գործընթացը, կառավարել անդամների նկարմամբ հավասար և օբյեկտիվ վերաբերմունքը, որոշել և բաշխել տարեկան աշակցության գումարներն ու փայաբաժինները:
 - Ընդունել ֆինանսական հաստատությունները /բանկերը/ և առողջապորներին:

ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՀԱՍՏՆԹԱՑ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՅՈՒՐԱՏԵՐԻ ԱՃ Է ՆԿԱՏՎՈՒ

Հայաստանի Հանրապետությունում վերջին փարիներին մեծ զարգացում է սփացել գյուղավանդեսական փորձիզմը: Արդեն մի քանի փարի է, ինչ զբոսաշրջիկները հայաստան են այցելում ուսումնասիրելու գյուղական համայնքները, վայելելու բնությունը և ծանոթանալու փեղաբնակների ապրելակերպին ու ավանդույթներին: Արագասիհամանցիներն ավելի մեծ հաճույքով նախընդուռում են հանգստանալ ընտանեկան հայկական միջավայրում, քան` ծախսել մեծ գումարներ թանե հյուրանոցների վրա:

Ագրուլտիզմի ընագավառում երկիրը դարձել է աշխարհի ամենահետպաքրքիր ինը երկրներից Մեկը՝ Շրի Լանկայի, Լեհաստանի, Կիպրոսի, ԱՍՏ-ի, Իբրա-Հիայի, Ֆենիքսի, Պակաստանի, Խորվաթիայի կողքին։ Զբոսաշրջության այս ձևը՝ ագրուլտիզմը, բավական գրավիչ մաքչելի ու հեռանկարային է։ Ագրուլտիզմի զարգացումը նպաստում է մարզերի համաչափ զարգացմանը, ընակչության աճին, զբաղվածությանը, գյուղակնեսության արդադրանքին և գյուղերի սոցիալական խնդիրների մեղմացմանը։ Վերջին տարիներին զբոսաշրջային ոլորտում ենթակառուցվածքների զարգացումը, մարզերում հյուրանոցային լինգրեսությունների կառուցումն ու վերագործարկումը, ավտոմայրուղիների բարեկարգումն ու նորերի կառուցումը, ճոպանուղիների գործարկումը նախադրյալներ սփեղծեցին Հայաստանը որպես զբոսաշրջային երկիր դիմարկվելու լինցուանից։ Գյուղացիներից ոսմանը արդյունքում սկսել են վերապարասպվել, փիրապետքել օպար լեզուների՝ հասկանալով, որ այդ կերպ միայն կարող են գրավել զբոսաշրջիկների, ովքեր հետաքայում հանրապետության հյուրընկալ ընտանիքների մասին կապատմեն իրենց ընկերներին։

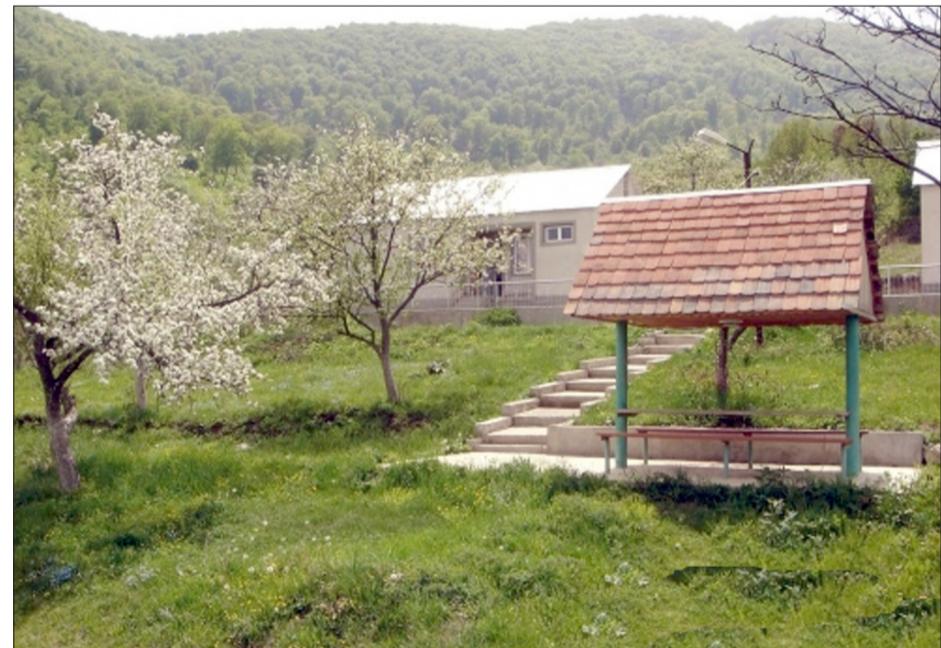
Նման ընդունիչներ կան Հայաստանի փարբեր մարզերում: Նրանց թիվը մեծ է. օրինակ՝ Գառնի գյուղում, որտեղ փուրիսխոներ հաճախ են գալիս՝ դեսնելու Հայաստանում պահպանված միակ հեթանոսական փանարը և այլ հին հուշարձաններ: Այսպես գործում է արդեն ավելի քան 15 հյուրափուն, 160-ից ավելի փուրիսխոներ նախորդ և այս փարի այցելել են Գառնի՝ մնալով հենց գյուղացիների փանը: Իսկ ընդարրապես երկրի հյուսիսում ու հարավում արդեն 200-ից

ավելի իյուրապուն կա: Գառնի գյուղում այժմ կա նաև փուրիզմի տեղեկադպական կենտրոն, որի նպագակն է գյուղ Եկած փուրիստին օգնելու կազմակերպել հանգիստը ու ահշեուելու տես գոտենել:

Այս առումով Լոռու մարզի Դսեղ գյուղը դարձել է ՀՀ հայոցնի անուններից մեկը։ Բազմաթիվ գբոսաշրջիկներ այստեղ են այցելում ծանոթանալու հովհաննես Թումանյանի ծննդավայրին։ Հյուրագան հիմնադիրը Դսեղ համայնքի բնակիչ Շյուրեղիկ Սարգսյանն է։ Հյուրագունը հիմնել է 8 տարի առաջ՝ 2006թ.։ Նա աշխագում է Դսեղի գյուղապետարանում և անմիջական շիրում է ունեցել հա-

շագանակ է և լուսաց ի ամ-
մայնք այցելող հյուրերի հետ: «Սկզբում նրանց ըն-
դունում էի իմ փանջ, հյուրախրում: Այնուհետև առա-
ջացավ հյուրափուն հիմնելու գաղափարը», - նշում է
կին գործարարը: Մեզոն ավարտվում է նոյեմբերին:
Հյուրերին ընդունում է անձամբ: Եթե այցելուների թի-
վո շաբ մեծ է լինում, օգնության է կանչում բարեկամ-
ներին: Դեպագայում միադիր է նաև ընդունել մշկա-
կան աշխափողների: Ապագայում տիկին Բյուրեղիկը
նախափեսում է բարեկարգել հյուրափան բակը, այս-
պես տեղադրել փաղավարներ, գրուցարաններ, կա-
ռուցել լողավազան, կից փարածքում ավտոկայանա-
գրեղի:

Օբոսաշրջության այս ձևը մեծածավալ ներդրում-ներ չի պահանջում, և որպես ներդրող, հանդես է գալիս գյուղաբնակը: Կառուցելով կամ վերակառուցելով սեփական բնակաբերդին՝ գյուղացին զբաղվում է փոքր բիզնեսով և, գիշերակացի ու նախաճաշի համար սպեղծված պայմաններով, հնարավորություն ստեղծում, որ գյուղ այցելած օբոսաշրջիկը կիրավի աղմկուր քաղաքից և հանգստանա: Գյուղական գոտ-

የካզኑን ወጪውን በመተዳደሪያ እንዲያስፈልግ ይችላል፡፡

Նշենք, որ Նախորդ Վարի Փոքը և միջին ձեռնարկագիրության զարգացման ազգային կենտրոնը (ՓՄՁ ԶԱԿ) քայլեր է ձեռնարկել Հայաստանի Հանրապետությունում հյուրափների զարգացման (B&B) ուղղությամբ: Կենտրոնի մասնագետներն ընդունել են երեք թիրախային վայր՝ Վայոց ձորի Արենի, Աղավնաձոր համայնքները, Տավուշի մարզի Իջևան քաղաքը և Լոռու մարզի Սանահին, Օծուն, Դսեղ և Հաղպատ համայնքները: Խոկ ավանդական դարձած այս միջոցառումները նպաստում են գյուղական համայնքների զարգացմանը. օրինակ՝ Սարդարապավում անցկացվող տոլմայի փառագործությունը, Արենիում գինու փառագործ և Ախրաթալայում ավանդական փոնածիսական փառագործությունը: Նպարակը մեկն է՝ գրուաշրջիկների ուշադրությունը բնեուել մարզերի և գյուղական համայնքների վրա:

Լիանա Շախնազարյան

ՏՈՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՏԱՇԻՐՈՒՄ ԱՆՑԿԱՑՎԵՑ ՊԱՆՐԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՓԱՌԱՏՈՒՄ

ՍԵՐ ԻԽՆԻՐԱՎԵԿՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ԱՆՑԿԱԳՎՈՂ ԱՎԱՆԴԱԿԱՆ ԴՐԱՋԱԾ ՎԱՐԲԵՔ ԻԽՆԱՎՈՒՆԵՐԻՆ ԱՎԵԼԱՏԵԼ Է ԻՆՔՆԱՎԻՋ ՄԻ ՎՈՆԱԿԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ և՝ Տաշիրի քաղաքապետարանի կողմից կազմակերպվող պարի իխնավունը, որն այս վարի անցկացվեց Երկրորդ անգամ:

Տաշիրյան պանրի փառագունը լավագույն ավանդույթները շարունակող ներկայիս կաթնամթերքի վերամշակման արդադրամասերի աշխատանքի խթանման և մարդկանց ահօրյան հեփաքրքիր դարձնելու լավագույն միջոց է: Պանրագործների քաղաքն այդ առթիվ կուրքընկալել էր նաև մի շարք պաշտոնադար անձանց՝ մարզի փարբեր կառույցներից: Այս փարի նույնական փառագունին մասնակցեցին քաղաքի և փարածաշրջանի կաթի վերամշակման լավագույն արդադրամասերը, որոնք զանք չէին ինայել պարշաճ ձևով ի ցույց դնելու իրենց արդադրանքը: Ավանդական կերակրագիւղակներով հանդես եկան մի շարք սննդի կենդրուններ, ինչպես նաև՝ Տաշիրի ռուսական համայնքի ներկայացուցիչները: Իրենց ձեռքի աշխատանքներն էին ցուցադրել Տաշիրի արդադրոցական կենդրունի խմբակները, ինչպես նաև «Տիրամայր Հայաստանի» դաստիարակության կենդրունը: Իսկ Հայկական Կարիգասի «Փոքրիկ իշխան» կենդրունը ներկաներին զարմացրեց հեփաքրքիր և ինքնադիմակ նախաձեռնությամբ՝ կենդրունի պարանի պանրագործների պատրաստած համեղ ու նըրաճաշակ գիսականիով:

Փառափոնը բացեցին Լոռու մարզպետ Արթուր Նալբանդյանը և Տաշիրի քաղաքաբետ Էդգար Արշակյանը։ Տոնակափարությունը սկսվեց Սարչապետ համայնքի «Լոք» համույթի կողմից «Բերդ» հայրենացունչ պարի կափարումով և միջոցառման խորհրդանիշ՝ դարձած՝ «Մեր պանրի համը» երգով։ Թափերականացված փեսարաններ ներկայացրին Վանաձորի Աբելյանի անվան դրամափիկական թափրոնի ուժանանեոր։

Մարզի ղեկավարն իր ողջույնի խոսքում՝ կարևորելով միջոցառման նշանակությունը, շնորհակալություն հայդուեց պանրի փառագոնի կազմակերպիչներին՝ հուսալով, որ հաջորդ տարի գոյնակափառությունը կանցկացվի հանրապետական մասշտաբով։ Մարզպետի կողմից պատվիրելի արժանացան փառագոնին ակտիվորեն մասնակցող կազմակերպությունները՝ Տաշիրի քաղաքապետի կողմից՝ «Տաշիրյան պանրի փառագոն 2014-ին» պատշաճ կերպով մասնակցելու համար պանրագործարաններին և մյուս կազմակերպություններին

պարվիգրեր հանձնելուց հետո Եկավ ամենասպազմա-
ված պահը՝ պանրի գեսականու և մյուս ուրիշագիտությունների
համբեռումը և ներկայացված ձեռքի աշխարհանքնե-
րի դիպումը: Տաշիրյան պանրի երկրորդ փառագո-
նից մարդիկ հեռացան բարձր գրամադրությամբ՝ հա-
ջորդ դարի հանդիպելու ակնկալիքով:

Людмила Марко

ՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ

Վերջերս Շիրակի մարզի Ամասիայի տարածաշրջանի Ողջի գյուղական գումարը կազմում է 1 100 մլն դրամ, որի կազմության մեջ գումարը կազմում է 1 000 մլն դրամ:

Շիրակի ԳԱԱԿ-ի մասնագետ Նորայր Մկրտչյանի փեղեկացմամբ, հանդիպմանը մասնակցում էին Ողջի և Հայկավանի համայնքապետը, Չրային ռեսուրների ԾԻԳ-ի աշխատակիցներ, աշխատանքներին օժանդակող արդասահմանցի մասնագետներ՝ ոռոգման ջրային ինժեներ, թշմի հեկավար Գյուլնդեր Ռեդմերը և գյուղագլուխության մասնագետ Շվեֆան Ռոզնոուն: Ներկայացված նախագծային քարտեզի համաձայն, աշխատանքների ավարտից հետո, ծրագիրը պետք է ծառայի Շիրակի մարզի «Աջափնյակ» ոռոգման ցանցի շարունակության ցածրադիր համայնքներին՝ Ոսկեհասկ, Ախուրիկ, Գեղք, Ղարիբջանյան, Բայանդուր և Երազգավորս: Ոռոգման ջրագիծը փակ խորովակաշարով Կապսի ջրամբարից անցկացվելու է Բյուրակնի, Ողջի և Հայկավանի փարածքով՝ «Աջափնյակ» ոռոգման ջրագծին գույքահեռ:

ԸՆԹԱՑՔԻ ՄԵՋ Է ԿՇԽԱՆԱՑԱՆՑ

Ծիրակի ԳԱՍԿ-ի Աշոցքի փարածաշրջանի գյուղաբնեսության գծով խորհրդաբու Անապոլի Խաչապորյանի Ֆելեկացմամբ, փարածաշրջանի մի շարք համայնքներում լայն թափառ ուժավանում են աշխատավանի աշխատավանթեռները:

Սուսայելան համայնքում արդեն իսկ կափարվել է 15 հա գրաբեկանի և աշնանացան ցորենի ցանք: Վարդապետում, Թորոսում և Ցողամարգում առաջմ կափարվել է 3-ական հա աշնանացան ցորենի ցանք, իսկ ահա Գոգհովիդում գյուղացիները կափարել են 15 հա աշնանացան ցորենի ցանք: **Ըստ Ա. Խաչարյանի՝** կա դրական միտում, որ աշխատանքների ավարտից հետո, առնվազ հոռատառածքների համեմու խամեւանալ:

շիրակի ՊԱՍԿ-ի Ախուրյանի տարածաշրջանի գյուղապնդեսության գծով խորհրդագույն Ա. Մանուկյանի փեղեկացմամբ, տարածաշրջանի Բասեն համայնքում կափարվել է շուրջ 350 հա աշխանացան ցորենի ցանքը: «Բասենի Ֆերմեները, ՀՀ կառավարության և գյուղապնդեսության նախարարության աջակցության ծրագրերի շրջանակներում, օգդվել են մասշելի գնով դրամադրվող ցորենի բարձրորակ սերմացուի և պարարփանյութի զեղչով ձեռքբերման հնարավորությունից, համայնք է բերվել և բաշխվել 70 գրունա ոռուսական ցորենի բարձրորակ սերմացու, որից՝ 50 գրունա Կրասնոդար-99 և 20 գրունա Վասսա, ինչպես նաև 80 գրունա ազդուական պարարփանյութ», - նշել է Ա. Մանուկյանը:

Հիրակի գլուխ

5 ◊ ԿՈՂԴԵՐԱՑԻԱ

**ԿՈՌԵՐԱՏԻՎ ԳՈՐԾԱԴԻՐ ՏՆՈՐԵՆԻ, ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԽՈՐՅՈՒ ԵՎ
ԱՆՎԱՆԵՐԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԵՐԸ**

- Յեռացնել խորհրդի՝ իրենց աշխատանքային պարտականությունները չկափարող անդամներին և օգնել լրացնելու խորհրդի թափոր գրեղերը:
 - Վարել խորհրդի բոլոր ժողովների գրավոր արձանագրությունները:
 - Դաստիարակել կոռոպերատիվի երկարաժամկետ պլաններն ու նպատակները /խնդիրները/:
 - Դոգ գրանել կոռոպերատիվի հեղինակության մասին և ժամանակին վճարել բոլոր հաշվիները:
 - Կոռոպերատիվի անդամների պարտականությունները
 - Դաճախել և ակտիվորեն մասնակցել կոռոպերատիվի բոլոր գործերին:
 - Պարտաստակամ լինել անդամագրվելու կոռոպերատիվի կառավարման կառույցներին (հանձնաժողովներ, խորհուրդ և այլն):
 - Կոռոպերատիվին քննադարել միայն կառուցողական մոդեցումներով և սեփական անձի նկադիմամբ առանձնահագույկ վերաբերմունք չակնկալել:
 - Շարունակաբար գրեղեկադրություն սպանալ կոռոպերատիվի մասնակին՝ ուղարկելով լրերէլեկտրագործությունը և առաջարկելով առաջարկագիրը:

Լրագրային հոդվածները և փարեկան հաշվետվությունները:

- Ընդունել և փոփոխել կանոնադրությունը և կոռպերաֆիվի փարեկան ժողովի կողմից առաջադրված այլ բանաձևեր կամ երաշխավորագրեր:
 - Ըստրել և ազարել փնօրեններին:
 - Օգնել, որ փնօրենները, ղեկավարությունը և աշխափողները ենթարկվեն կոռպերաֆիվի կանոնադրությանը և քաղաքականությանը:
 - Պահանջել կոռպերաֆիվի փարեկան ֆինանսական դրության կամ գործադիր փնօրենի գործունեության փարեկան հաշվերվությունը:
 - Նպաստել կոռպերաֆիվի իանդեա օբյեկտիվ վերաբերմունքի ձևավորմանը:
 - Ենթարկվել կոռպերաֆիվի խորհրդի և ղեկավարության որոշումներին:
 - Ղժգնիության դեպքում հեռանալ կոռպերաֆիվից և ոչ թե փորձել այն անցանկալի դարձնել նաև անդամների համար:

Գյուղակնակեսության աջակցության իմաստահորական և էվառոպն

5 ՞ ՄԱՍՆԱԳԵՏԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ԱՃՆԱՆԱՑԱՆ ՑՈՐԵՆԻ ՄՇԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Աշխանացանի մշակության համակարգում կարևոր են հողում սննդառության և խոնավության նպաստավոր պայմանների սփեղծումը, նախորդների ճիշտ ընդունությունը, պարագանյութերի որոշակի չափաբաժների ու հարաբերակցությունների օգլագործումը և բարձրորակ սերմերով, սահմանված ժամկետում, կագագի ցանքը:

Նախորդները: Աշխանացան ցորե-
նը զգայուն և պահանջկով է նախորդ-
ների նկատմամբ: Անջրդի պայմաննե-
րում, անըավարար և անկայուն խոնա-
վության գործիներում, բարձր և կայուն
բերք սփանալու համար, նախընդունելի
է նախորդ և մաքուր ցեղը, եթե հոդում
կուրպակվում է խոնավության առավել
քանակություն:

**Լավագույն Նախորդներ են նաև
շարահերկ մշակաբույսերը, բազմամյա
խորաբույսերը՝ հարկապես բազմամյա բակլազգի խո-
րաբույսերն ու հարիկընդեղենները:**

Պարարփացում: Ցանքը պարարփացնելիս, սրաժեշտ է հաշվի առնել սպասվող բերքի ծավալը և հերթիւթյան մակարդակը: Նախալեռնային գորու գելի հողերում, 50-55 g/հա բերքադպության դեպք շարահերկ մշակաբույսերից հետո, պարարփաց կափարփում է $P_{60-90}K_{30-60} + N_{120}$ հիմ բազմամյա դպության հետո՝ $P_{60-120}K_{60-120} + N_{90}$ չափաբանությունը պահպանվում է: Եթե պարարփաց կապահպանվում է անջրդի հողերում, 25-30 g/հա սպասվող բերքադպության դեպքում, հացահափիկ նախորդից հետո պարարփացնել $P_{90}K_{90} + N_{90}$ չափաբանությունը պահպանվում է: Եթե պարարփաց կապահպանվում է անջրդի նորման իջեցնել 30 կգ-ով: Լեռնային սևագերի անջրդի պայմաններում, 30-35 g/հա բերքադպության դեպքում, գելերից և բազմամյա խորերից հետո պարփացնել $P_{90}K_{90} + N_{60}$ չափաբանությունը: Կապահպանության վեսպող ֆուֆորի և կալիումի չափաբանությունը պահպանվում է հողի հիմնական մշակության (ցրփավար) ժամանակակից պարզունք է սփրացվում, եթե ազորփական պարփացնությունը 20-25 դոզում պահպանվում է ցանքին կից:

Ճափ դեպքերում հողափերերն անփետում են կալիումական պարարփանյութերի դերը: Սակայն կալիումը աշխանից նպասփում է բույսերի արմադավգիկութաքարների կուրպակմանն ու բարձրացնում ցրտադիմացկունությունը:

Յողի մշակությունը: Յողի մշակության համակարգը հիմնականում պայմանավորված է նախորդ մշակաբույսով, մոլախուփվածության ասփիճանով և մշակության գործիքականությամբ:

Սաբուր ցԵԼԻ մշակության համակարգը բաղկացած է խոզանի երեսվարից, ցրտահերկից, ցԵԼադաշի գարնանային ու ամառային մշակություննից: Երեսվարը կափարվիմ է նախորդի բերքահավաքից անմիջապես հետո՝ 6-8 մմ խորությամբ, ապա՝ ցրտահերկ պարագացման հետո, 25-27 մմ խորությամբ: Գարնանը, առաջին իսկ հնարավորության դեպքում, հողը փողինել: Առուն ընթացքում մոլախորդերո ոչնչացնելու և խոնավություն կուրակելու նպաֆակով՝ կափարել մակերեսային փողինում: Ցանքից առաջ, փողինման հետո, չիգելել, հարթեցնել և կափարել ցանք:

Ծարահերկ Նախորդներից հետո կարելի է խորը վարույթ փոխարինել մակերեսային (10-12 սմ) փիրեցմամբ։ Թույլ հզորության հողերում, ինչպես նաև հողադրաված լանջերում, լավ արդյունք է ստացվում ենթավարելաշերփի փիրեցման դեպքում։ Ցանքից առաջ հողն անհրաժեշտ է հարթեցնել։

Սորտերի և սերմացովի ընդունությունը: Աշխատացան ցորենի ընդունությունը պեղք է ունենալու 96% ծլունակություն և 99% մաքրություն, զերծ լինի սորտային խառնուրդներից:

Յանքի ժամկետը և ցանքը: Աշխանացան ցորենից բարձր բերք սպանալու կարևոր պայմաններից մեկն է՝ ցանքի ժամկետի ճիշդ ընդունելունը։ Յածրադիր մասերում ցանքի ժամկետն օգոստոսի Երրորդ, սեպտեմբերի առաջին, իսկ բարձրադիր մասերում՝ օգոստոսի

Երրորդ փասնօրյակն է: Բազմամյա փորձերով պարզվել է, որ աշխանացան ցորենի ինքենսիվ դիպի սորտերի ցանքի լավագույն նորման 250-280 կգ/հա է: Ուշ ցանքի դեպքում նորման անհրաժեշտ է ամելացնել 10-12 %-ով:

Հացհափիկի փոշեմրիկի և քարամրիկի դեմ պայքարելու համար, սերմացուն ցանքից առաջ անհրաժեշտ է ախտահանել վիրավաքս պարուասուլով՝ 2.5-3 կգ/վախիաբանով:

Ծանր մէխանիկական կազմ ունեցող հողերում ցանք կափարվում է 5-6, իսկ թէթև հողերում՝ 6-8 սմ խորությամբ: Անջրդի պայմաններում համերաշխ ծիլեր սփանալու համար ցանքը կափարվում է համեմափարա խորը (7-8 սմ), հողի հետքանչաքային գլանմամբ, որը միևնույն ժամանակ կանխում է հողի էրոզիան:

Ցանքից անմիջապես հետո շրովի պայմաններում անպայման կափարել ոռոգում: Վեգետացիայի ընթացքում, կախված հողագրեսիայից և դեղանքի բարձրությունից, հացահափկը շրովում է 3-5 անգամ՝ 500-900 մ³/հա շրման չափաբաժնով:

Հացահատիկային մշակաբույսերի համար կարևոր նշանակություն ունի վերջին հարիկալիցի ջուրը:

Ցանքերի գարնանային մշակությունը: Աշնանացան ցորենի բերքի ձևավորումը սկսվում է վաղ գարնանից:

Աշխատանքները հաճախ փուլում են աշխատային, ձմեռային և վաղ գարնանային ցրտահարություններից: Վնասված և խիստ նոսրացված ցանքափարածություններում անհրաժեշտ է գարնանացան հացահատիկային մշակաբույսերով կապրարել վերացանք: Եթե գարնանը 1 քմ-ի վրա մնացել է 220-250 բույս և եղանակը նպաստավոր է, ապա անհրաժեշտ է սփեռձել միայն լավ ագրոֆուն: Աշխանք, լավ թփակալված և բավարար ձմեռած ցանքերում, դաշտի միանվագ փողիչումը դրական արդյունք է փալիս: Ուժեղ ամրացած հողերում, որին բույսերի թփակալումը լավ է, արդյունքն ավելի մեծ է լինում երկու երես փողիչելու դեպքում: Թույլ զարգացած և աշխանք չթփակալված դաշտերում փողիչումն արվում է թփակալումից հետո: Աշխանացանի ցանքերում, առաջին խակ հնարավորության դեպքում, փրփում է ազուրական պարարտանյութերով մնացում վերը նշված չափաբաժիններով:

Ցանքերի գալրևանային խնամքի միջոցառումներում կարևոր նշանակություն ունի պայքարը մոլախոփերի դեմ: Քիմիական քաղաքանի նպատակով հացահատիկի դաշտերում լայնորեն կիրառվող հերբիցիդներից էն՝ 2.4-Դ ամինային առը (0.85-1.40 լ/հա), Փենագոնը (1-1.5 լ/հա), Վրեզորը (1-1.3 լ/հա): Հացազգի մոլախոփերով խիստ վարակված դաշտերն անհրաժեշտ է սրսկել կվարց-սուպեր հերբիցիդով՝ 1.5-2 լ/հա, իսկ խրփուկով վարակված դաշտերը՝ փոպիկ պատրաստուկով՝ 0.3-0.4 լ/հա չափաբաժիններով: Սրսկումները կավարել մինչև խողովակակալման փուլը, արևոտ օրերին, եթե օդի ջերմաստիճանը հասնում է ոչ պակաս 12°C :

Աշխատանքը գորենի մշակության վեհանողագիշտ ճիշդ և ժամանակին կիրառումը կապահովվի լրացուցիչ 5-10 g/hw բերք:

ԽՃԱՆԿԱՐ

ՊԱՐԱՍՈՅԵՎՎԱԾՎԱԾ
ՀՅՈՒՆ

Երաշտն ու ծնածածկն իրար հետ փոխկապակցված էն: Արագ հալվող ծյունը հավաքում էն ջրամբարներում, որպեսզի տարվա ընթացքում օգտագործեն: Իսկ մեր ջրամբարները կատարյալ չեն. հատակը ջուրը լավ չի պահում. դրանց դիրքը հիմնականում այնպիսին է, որ ինքնահոս ոռոգում հնարավոր չէ: Այս իրավիճակն է, որ 5 տարի առաջ մտահղացում է առաջացրել ակադեմիկոս Ռուբեն Վիկտորի Դամբարձումյանի և Ամերիկյան համալսարանի ինժեներական հետազոտական կենտրոնի փոխտնօրեն Արտակ Դամբարյանի մոտ, որոնք ել միավորել են իրենց շանքերը՝ ձյան պաշարների կուտակման գիտական ծրագրում: Ծրագրի նպատակն է՝ Արագածի փեշերին կուտակված ձյան զանգվածի հալեցումը դանդաղեցնել այնքանով, որ համան ջրերը հնարավոր լինի օգտագործել ամռան ամենաշոգ ամիսներին: Այդպիսով՝ կօգտագործեն նաև այն ջրերը, որոնք գարնանը լցվում են գետերը:

Այդ նպատակով, Վիշապ գետի ափին, առաջմ ոչ մեծ՝ 200 մ² տարածության վրա տեխնիկայի միջոցով ձյուն է կուտակվել և ծածկվել հատուկ՝ գեռտեքստիլ կոչվող թաղանթով, որն օգտագործում են դահուկային ուղիները հևարավորինս երկար ծնածածկ վիճակում պահպանելու համար: Նյուսվածքն էժան չի՝ մոտ 4 եվրո քառակուսի մետրի համար, և օգտագործվում է մինչև 5 տարի՝ կատարելով մի քանի գործողություն. Նախ՝ ծառայում է որպես լուսի անդրադարձիչ, շերմամեկուսիչ, նաև պաշտպանում ձյան շերտը քամուց, որի ազդեցությամբ ձյունն ավելի արագ է հալվում: Նարկ է նշել, որ հանրապետությունում նման ծածկույթների արտադրություն արդեն գործում է, պարզապես հարկ եղած դեպքում այն պետք է ընդունել:

Բայց մինչ այդ, հետազոտողները դեռ պետք է պարզեն՝ արդյո՞ք նման գործընթացը շրջակա միջավայրի վրա չի թողևում բացասական ազդեցություն։ Ամեն դեպքում, բացի շրակուտակումից, այս միջոցառումը զգալի չափով կվանի սելավներն ու ջրհեղեղները, շատ ավելի մատչելի է, քան՝ շրամբարների կառուցումը։ Դարկ է նշել, որ առաջարկվող տեխնոլոգիան ոչ թե գալիս է փոխարինելու, այլև ջրամբարների թիվը համալրելու։

ՍՊՈԴԱԶՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՇԽԱՆՆ ԸՆԴԱՌԱՋ

Աշխանն օրգանիզմի իմունային համակարգը թուլանում է: Այս շրջանում վիտամինները մեծ դեր են խաղում առողջապահան պահպանման և օրգանիզմի դիմադրողականության բարձրացման գործում: Աշխանն ամենաշատը B₁ և B₆ վիտամինների պակաս է զգացվում: B₁ վիտամինի պակասի դեպքում՝ թուլանում է իշխողությունը, նվազում ընկալելու կարողությունը, մարդք դառնում է անտարելք, նյարդային, տառապում է անքնչափացմանը: B₁ վիտամինն կա աշորայի հացում, վարսակաձավարում, խոզապուխտում, ընկույզում, խմբիչում: B₆-ը՝ իմունային համակարգի համար լավագույն վիտամինն է: Այս առկա է ցորենում, աշորայում, բանջարեղենում, մսի, ձկան մեջ, կաթում, ձվի դեղնուում, խմորիչներում:

Աշխանն օգտակար են նաև E, C և A վիտամինները: C վիտամինը համարվում է հզոր հակաօրսիդանու, կարենը դեր է խաղում նյութափոխանակության համար: C վիտամինն կա կանաչիներում, բանջարեղենում, մրգերում, կարտոֆիլում, կաղամբում: E վիտամինն առկա է ընկույզում, ձիթայուղերում, կաթի մեջ, ընդեղեներում:

Խորհուրդ է տրվում աշխանը սննդակարգում օգտագործել դեղձ և արևածաղկի սերմեր:

ԱՐԵՎԱԾԱՂԿԻ ՄԵՐՄԵՐ

Շատերն են սիրում արևածաղկի սերմերը վայելել, սակայն ըշերը զիտեն, որ դրանք բավարար ու օգտակար են: Արևածաղկի կը չափազանց հարուստ է վիտամինն Ե-ով, որն անչափ կարենու է սրտանոթային հիվանդությունների կանխարգելման համար: Վիտամինն Ե-ն հակաօրսիդանու է, որը թույլ չի տալիս խոլեստերինի առաջացնումը: Արևածաղկի սերմերը հարուստ են նաև սելենիումով:

ուկրերի առողջության ու ամրության համար մազնեզիտմբ չափազանց կարևոր դեր ունի: Արևածաղկի սերմերում պարունակող պինդը կարևոր նշանակություն ունի ուկրերի ու հողերի ճկունության համար:

ԴԵՂՁԻ ԱՌՈՂՋԱՐԱՐ ՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հյութալի ու քաղցր այս միջրգն առաջին անգամ մշակել են Չինաստանում, և այն այսօր կարելի է գտնել աշխարհի ցանկացած անկյունում: Դեղձը նաև չափազանց առողջարար է: այն հարուստ է հանքանյութերով, հակաօրսիդանուներով և տարբեր օգտակար նյութերով: Դեղձում առկա է բետա-կարտուսին հակաօրսիդանուր, որը նպաստում է տեսողության լավացմանը: Այս նաև մեծ քանակությամբ վիտամին A և C է պարունակում: Դեղձի կանոնավոր օգտագործումը կարող է լավացնել արյան շրջանառությունը:

Դեղձի մեջ առկա վիտամին A-ն պաշտպանում է մաշկը ջրազրկումից, իսկ վիտամին C-ն՝ կարենու հակաօրսիդանու է: Ամեն օր մեկ դեղձ օգտագործելու դեպքում, դուք առողջ ու զեղուցիկ մաշկ կունենաք: Դեղձը ճարպեր չի պարունակում, իսկ նրանում

առկա շաքարը առողջության համար վիսասակար չէ, քանի որ բնական ճանապարհով է սինթեզվում: Այսպես որ, եթե ցանականում եք նիմարել, կարող եք մննդակարգում դեղձ օգտագործել, որն առողջարար է, սննդարար և միւնյուն ժամանակ չգիրացնող հրաշալի մթերը է: Դեղձը հարուստ է այնպիսի հակաօրսիդանուներով, որոնք կանխարգելում են քաղցկելածին թշխների զարգացումն օրգանիզմում:

Դեղձի կանոնավոր օգտագործու-

մը կօգնի կարգավորել խոլեստերինի բարձր մակարդակն ու կանխարգելել այս խնդիրները, որոնք շաքարախտի ու սրտային հիվանդությունների առաջացման պատճառ են հանդիսանում: Դեղձը նաև լավացնում է արյան շրջանառությունն ու կանխարգելում կաթվածները:

Արյան մեջ երկարի ցածր պարունակություն ունեցողների համար չափազանց օգտակար են երկար պարունակող սննդամթերքները, ինչպիսին դեղձն է: Երկարն օգնում է ենուողությին արտադրմանը օրգանիզմում դրանով իսկ կանխարգելելով սպիտակածները:

Դեղձը նաև մեծ քանակությամբ վիտամին C է պարունակում, ինչը նպաստում է օրգանիզմում երկարի ավելի հեշտ ճեղքմանը: Դեղձը իրաշարի հակարորդորային, հակաօրսիդանուն և հակամիկրոբային միջոց է: Ուսմատիկ հիվանդություններ ունեցող մարդկանց բժիշկները խորհուրդ են տալիս կանոնավոր դեղձ օգտագործել:

ՀԱՄԵՄՈՒՆԵՐՆԵՐԻ ԱՇԽԱՆՆ

Համեմուներն ուտեստերին միայն համ հայորդելու նպատակ չեն հետապնդում: Դրանց հատկապես կծու տեսակներով՝ չի պահպան, հայացելոյն և կայսերական մի շարք առողջարար հատկություններուն ունեն:

Կծու համեմուների բաղադրության մեջ առկա միացություններից մեկը՝ կապասահցին է, որը 8 տոկոսով արագացնում է կոլոթափոխանակությունը, բնականաբար նույնականացնում է ավելի կալորիդաներ վառելու հատկությունը: Բացի այդ, կծու համեմուներուն օգտագործող մարդիկ առավել թիւ ծավալի սնունդով են բավարարվում, ինչն էլ կարող է նվազ քանակով կալորիդաների սպառում ենթադրել: Կանանց գիտականները պարզել են, որ կծու սոուսով նախուտեստերին նախապատվություն տվող մարդիկ, ընդհանուր առմամբ, 200 կալորիայով նվազ ենթագետիկական արժեք ունեցող սնունդ են ընդունում:

Կծու համեմուները նաև սրտի աշխատաքանիքի բարեկարգության մակարդակն ու կանխարգելելու այս խնդիրն նույն այդ կապասահցինը կարող է օրգանիզմում առկա «վատ» խոլեստերինի մակարդակի նվազեցմանը հանգեցնել: Կծու պահպեղ զարկեալանը նեղացում իրարորդ գենի աշխատաքանիքուն արգելավակելու և արյան հոսքի շրջանառության արագացություն հաղորդելու հատկություն ունի: Որոշ կծու համեմուները քաղցկելի դեմք պայքարի արդյունավետ միջոց են, իսկ շնկաստանից ներմուծվող քրումի բաղադրության մեջ ջուրը առաջարկում անվամբ հայտնի հակաօրսիդանունը կարող է ընդհանրապես քաղցկելի առաջացնում կանխարգելել:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հաղորդելու հատկություն ունի: Որոշ կծու համեմուների քաղցկելի դեմք պայքարի արդյունավետ միջոց են, իսկ շնկաստանից ներմուծվող քրումի բաղադրության մեջ ջուրը առաջարկում անվամբ հայտնի հակաօրսիդանունը կարող է ընդհանրապես քաղցկելի առաջացնում կանխարգելել:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հաղորդելու հատկություն ունի:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հաղորդելու հատկություն ունի:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հաղորդելու հատկություն ունի:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հաղորդելու հատկություն ունի:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հաղորդելու հատկություն ունի:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հաղորդելու հատկություն ունի:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հաղորդելու հատկություն ունի:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հաղորդելու հատկություն ունի:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հաղորդելու հատկություն ունի:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հաղորդելու հատկություն ունի:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հաղորդելու հատկություն ունի:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հաղորդելու հատկություն ունի:

Կապսահցինը նաև աչքի է ընկույս արյան շրջանառության մեջ առկա ազուտական օքսիտի բաղադրությանը առ հա